

Notatka z szóstego spotkania konsultacyjnego

Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2027 oraz Programu wieloletniego rozwoju współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi 2027-2031

Centrum Dolna Brama

22 lipca 2026 r., 9:30-12:00

Osoby uczestniczące: 20; w tym przedstawicielki i przedstawiciele: organizacji pozarządowych, Biura Prezydenta ds. Kultury, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku, Wydziału Rozwoju Społecznego

Wprowadzenie

Barbara Borowiak (WRS) rozpoczęła spotkanie od powitania osób uczestniczących oraz omówienia planu na bieżące spotkanie. Celem spotkania było przybliżenie, czym są prawa człowieka oraz wspólna praca nad narzędziami, które posłużą do lepszego włączenia podejścia praw człowieka do projektów finansowanych przez miasto.

Przebieg spotkania

Spotkanie rozpoczęło się od wspólnego definiowania praw człowieka poprzez skojarzenia. Wśród najczęściej wymienianych pojawiły się: powszechność praw człowieka (przysługują każdemu), niezbywalność (nie trzeba na nie zasłużyć i nie można ich odebrać), oraz przykłady takie jak: wolność słowa, wyznania, opinii i zgromadzeń, prawo do życia, prawo do informacji,

Podkreślono, że niektóre wolności mogą podlegać ograniczeniom, jednak wyłącznie w sposób proporcjonalny i uzasadniony. Przykładem jest ograniczanie wolności słowa, gdy staje się mową nienawiści. Przypomniano również podstawowe dokumenty będącymi źródłem praw człowieka, które powstały po II wojnie światowej jako odpowiedź na masowe naruszenia praw i wolności.

Omówione zostały trzy rodzaje praw człowieka

- **Obywatelskie i Polityczne** np.: do kandydowania, do własnego światopoglądu, do udziału w wyborach
- **Ekonomiczne, Społeczne i Kulturalne** np.: związki zawodowe, prawo do doradztwa zawodowego, dostęp do kultury i nauki, język regionalny, prawo do edukacji, schronienia,
- **Solidarnościowe** np.: prawa chroniące równe traktowanie grup np. dzieci, seniorów, osób z niepełnosprawnością, rodzin, prawo do życia w pokoju i zielonego środowiska.

Ważnym wątkiem rozmowy o prawach człowieka była relacja między jednostką a państwem. Miasto jako organ władzy na poziomie lokalnym, organizuje usługi publiczne i odpowiada na potrzeby mieszkańców. To właśnie na poziomie miasta prawa

człowieka urzeczywistniają się w codziennym życiu, dlatego samorząd ma szczególną odpowiedzialność za ich realizację.

Prawa człowieka nie są przywilejami, o które mieszkańcy muszą zabiegać. Istnieje katalog praw, którego realizacja należy do obowiązków władz publicznych. Miasto powinno zapewniać ich przestrzeganie i progresywną realizację niezależnie od tego, czy mieszkańcy zgłaszają konkretne potrzeby lub roszczenia.

Wskazano również różnicę między podejściem antydyskryminacyjnym a prawoczułowym. Przeciwdziałanie dyskryminacji polega na przywracaniu równego poziomu dostępu, natomiast **podejście oparte na prawach człowieka zakłada nieustanne podnoszenie standardów i dążenie do coraz pełniejszej realizacji praw**. Przykładem jest projektowanie budynków i przestrzeni od początku jako dostępnych, zamiast późniejszego usuwania barier architektonicznych.

Wskazane zostały trzy obowiązki miasta dotyczące praw człowieka.

- Nie naruszać praw (szanować)
- Chronić prawa, gdy narusza je trzeci podmiot
- Coraz pełniej realizować prawa

Praca warsztatowa

Pierwsze ćwiczenie dotyczyło przyporządkowania potrzeb do konkretnych praw człowieka. Uczestnicy spotkania pracując w parach otrzymali Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej i przykłady potrzeb mieszkańców miasta.

1. Mieszkańcy potrzebują informacji o zmianach w dzielnicy - prawo do dobrej administracji, prawo dostępu do informacji
2. Osoby starsze potrzebują pomocy w korzystaniu z Internetu - prawo do niedyskryminacji, uczestnictwa społecznego
3. Osoby zadłużone potrzebują porad jak wyjść z długów - prawo do zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej
4. Osoby z niepełnosprawnościami potrzebują podjazdu do urzędu - prawa osób niepełnosprawnych, prawo do niedyskryminacji.
5. Rodzice potrzebują miejsc, gdzie dzieci mogą bezpiecznie spędzać czas po szkole - prawa dziecka, prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego
6. Mieszkańcy narzekają na brak zieleni w ich dzielnicy - prawo do ochrony środowiska
7. Młodzież zgłasza potrzebę miejsca do spotkań - wolność zgromadzeń, zrzeszania się i uczestnictwa społecznego

Ćwiczenie pokazało, że wiele pozornie zwykłych potrzeb ma swoje źródło w katalogu praw człowieka. Ważna jest więc nie tylko świadomość jakie prawo realizuje projekt, ale JAK je realizuje. Na pytanie JAK odpowiada podejście oparte na prawach człowieka, czyli Human Rights Based Approach (HRBA).

Uczestnicy podzieleni na pięć grup otrzymali zasady HRBA i należało połączyć je z ich definicją.

- **Godność i odnoszenie się z szacunkiem** - Każda osoba jest traktowana z szacunkiem, projekt nie stygmatyzuje, nie zawstydza
- **Równe traktowanie** - dbanie o równy dostęp i wyrównywanie szans grup szczególnie wrażliwych
- **Uczestnictwo i wzmocnienie** - osoby, których dotyczy projekt, są zaangażowane w jego planowanie, znajomość praw i wolność
- **Odpowiedzialność i transparentność** - ścieżka zgłaszania naruszeń, wyrażania potrzeb i informacji zwrotnej (rozliczalność), łatwy dostęp do informacji
- **Jakość** - jakość procesu jest również ważna jak rezultaty, regularna ocena jakości usług

Podczas spotkania podsumowano również zeszłoroczny warsztat, który odbył się ramach cyklu konsultacji „Programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2026”. Podczas spotkania uczestnicy zgłaszali propozycje do wykorzystania.

- Poszerzenie listy dostępności o pytania dotyczące zasad HRBA
- Pytania otwarte, do których wraca się w sprawozdaniu
- Opracowanie standardów działania/kodeksów etyki w konkretnych obszarach współpracy z organizacjami pozarządowymi
- Wypracowanie i wdrożenie wspólnego narzędzia zgłaszania naruszeń/zbierania informacji zwrotnej w projektach
- Katalog dobrych praktyk realizacji HRBA w projektach.

Następnie przeprowadzono ćwiczenie warsztatowe, które miało na celu poszerzyć listę pytań pomocniczych do opisu poziomu dostępności podczas realizacji zadania publicznego. Każda z grup, znajdując się na innym etapie projektu, z perspektywy realizatora, miała sformułować pytania dotyczące realizacji zasad HRBA.

Ścieżka osoby uczestniczącej:

Dowiaduję się o projekcie -> Zgłaszam się -> Uczestniczę -> Mam wpływ -> Reflektuję

1. **Dowiaduje się o projekcie:** Czy udało nam się skutecznie zidentyfikować odbiorców? Kto do mnie nie dociera? Które grupy były wyłączone? Czy komunikaty były jasne i czytelne? Czy kanały komunikacji zostały prawidłowo dobrane? Czy komunikaty były zrozumiałe? Czy zawarliśmy informacje o dostępności w ramach naszego projektu? Czy daliśmy możliwość kontaktu z nami na etapie dowiadywania się o projekcie? Czy udostępniliśmy różne wersje językowe? Na jakie potrzeby możemy odpowiedzieć i czy poinformowaliśmy o tym? czy osoba uczestnicząca wie, z czym wyjdzie po projekcie oraz czy rozumie korzyści?

2. **Zgłaszam się:** czy forma zgłoszenia jest zrozumiała w różnych językach? Czy forma zgłoszenia jest dostępna na różnych urządzeniach? Czy jest możliwość konsultacji w procesie zgłoszenia? Czy jest informacja zwrotna, czy osoba została zgłoszona? Czy nazwa projektu nie stygmatyzuje? Czy forma zgłoszeniowa nie narusza godności? Czy forma jest bezpieczna i ochrania dane osobowe?
3. **Uczestniczę:** czy w trakcie projektu odpowiednio zwracam się do osób uczestniczących? Czy nie doklejam uczestnictwem jakiejś łatki? Czy w trakcie korzystania z projektu wyposażam w umiejętności/informuje? Czy w trakcie projektu osoby mogą zgłosić skargi/trudności/poprosić o pomoc? Czy wypadają osoby z projektu/czy mogą wracać? Czy jest dostępny regulamin? Czy osoba ma świadomość ścieżki projektu? Czy mogę dołączyć do istniejących grup? Czy nowe osoby mogą dołączyć? Czy mogę informować w trakcie projektu o swoich pomysłach i uwagach? Czy osoba uczestnicząca ma obowiązki i wpływ na projekt?
4. **Mam wpływ:** Dlaczego ten projekt jest ważny? Jak osoby uczestniczące mogą wpłynąć na realizację projektu? Jak zaangażować niezaangażowanych? Jak radzić sobie z różnymi poziomami zaangażowania w projekcie? Jak przekuć deklaracyjny wpływ na realne działanie? Czy informuje, co może się dalej wydarzyć w projekcie? Jak zachęcić i podtrzymać zaangażowanie osób uczestniczących? Czy wpływ jest dobrowolny? Czy projekt wyrósł z potrzeb społeczności?
5. **Reflektuję:** czy forma ewaluacji jest odpowiednia do potrzeb? czy forma ewaluacji jest anonimowa, bezstronna, badawcza? Czy pytania w ankiecie końcowej są adekwatne do odbiorców, proste i zrozumiałe? Czy pytania sprzyjają refleksji? Czy pytania nie są ani zbyt ogólne, ani szczegółowe? Czy ankieta końcowa pozwala podzielić się doświadczeniem i czy te refleksje wpływają na kolejne projekty? Czy jest to realna informacja zwrotna? Czy na przyszłość inni będą mogli korzystać z udzielonej informacji zwrotnej? Czy pytania dotyczą wcześniejszych etapów?

Podsumowanie

Barbara Borowiak podziękowała za pracę warsztatową oraz podsumowała spotkanie i podkreśliła, że poszerzenie listy dostępności, to jeden z wielu etapów szerszego procesu, a celem projektów nie powinno być wyłącznie unikanie naruszeń praw człowieka, ale coraz pełniejsza ich realizacja. Zaapelowała również, aby w projektach pamiętać nie tylko o odbiorcach działań, ale także o pracownikach i wolontariuszach zaangażowanych w ich realizację.